Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 10. junija (June 10), 1926. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 135

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ZAVEDNO DELAVSTVO NE ODNEHA OD SVOJIH POVSEM PRAVIČNIH ZAHTEV

Krojaški delavci prihajajo letos zopet s svojimi originalnimi zahtevami, od katerih jih je bilo pred dvema letoma le del sprejetih.

New York, N. Y. — V letu 1924 je governerjeva izredna komisija za pogajanja odvrnila stavko krojaških delavcev, ki izdelujejo ženske plašče in obleke. Komisija je nekaj zahtev priznala, nekaj pa odklonila. Poročilo te komisije je bilo predloženo članstvu na splošno glasovanje in članstvo ga je sprejelo. To je pred dvema letoma odvrnilo stavko 35,000 delavcev.

Letos je treba sestaviti novo pogodbo. Podjetniki so tako trmoglavi, kot so bili pred dvema letoma. Oni ne zahtevajo le, da se odklonijo nove zahteve, ampak so zato, da se stare pridobitve odklonijo in delavci potisnejo nazaj v stare razmere, kakeršne so bile pred več ko dvema letoma. Kaj bo sledilo iz tega? Delavske zahteve pojdejo zopet pred governerjevo komisijo, ako se ne morejo sporne točke izravnati zlepa. Toda delavci so letos odločni. Od starih pridobitev se ne sme odvzeti ničesar. Ako se kaj od starih pridobitev odvzame, tedaj sledi stavka ne glede nato, kaj bo governerjeva komisija priporočila. Delavci menijo, da komisija razpravlja le o onih originalnih točkah, ki niso bile sprejete pred dvema letoma, pa še o teh ima zadnjo besedo delavstvo, ki s splošnim glasovanjem določi, če bo ali ne bo stavka. Pa tudi v teh zahtevah so nekatere, od katerih delavci ne bodo popustili, ker jih smatrajo za živo potrebo v novi pogodbi.

Slika o letošnjem položaju govori in pove, da razredno zavedno delavstvo ne popusti nikdar od svojih pridobitev, ampak koraka nevzdržema naprej k svojemu cilju — osvoboditvi iz mezdne sužnosti.

Gibanje v Indiji za končanje verskih sporov

Indijska komunistična stranka apelira na vse stranke, naj puste vero na strani in se združijo na temelju ekonomskega programa.

Lahore, Indija, 9. jun. — Tukaj se je porodilo gibanje za spravo med muslimani in pripadniki hindutske vere. Dr. Saif Ud Dui Kitchlew, vodja muslimanov v Punjabu, predlaga, da se izvoli stalni odbor treh muslimanov in treh Hindujev, kateremu naj predseduje Mahatma Ghandi, in ta odbor naj rešuje vse verske spore med ljudstvi Indije.

Komunistična stranka v Indiji je tudi izdala manifest, v katerem apelira na ljudstva vseh ver, naj opuste verske konflikte in se združijo. Neodvisnost Indije bo dosežena le tedaj, kadar ljudstva opuste verski boj in se združijo na podlagi ekonomskega programa proti svojemu zunanjemu izkoriščevalcu, se glasi manifest.

MILIJONAR PODKUPIL DVA DAVČNA URADNIKA.

New York. — Dva zvezna davčna uradnika, Victor H. Bergholz in Joseph M. Stadler, sta bila v torek aretirana na obtožbo, da sta prejela $17,500 podkupnine od milijonarja Clifforda W. Smitha iz Rocklanda, Me., z namenom, da mu znižata plačilo dohodninskega davka za $100,000.

Silna povodenj v Rumuniji.

Bukarešta, 8. jun.—Strašna povodenj je zopet obiskala Rumunijo. Več sto oseb je izgubilo življenje. Vlak s 300 pasažirji, ki je vozil iz Bukarešte v Jaz, je ostal v valovih in bati se je, da so vsi potniki utonili.

Basra, Irak, 8. jun.—Vse nižine ob reki Evfrat so pod vodo. Mnogo vasi je poplavljenih. Srednji del Mezopotamije izgleda kakor veliko jezero.

Napil zdravico smrti in se ustrelil.

Philadelphia, Pa.—Joseph Sunkovich, star 18 let, je 8. t. m. v krogu svojih prijateljev potegnil steklenico iz žepa, natočil kozarce za vse in potem je dvignil svoj kozarec rekoč: "Na zdravje smrti, najboljši prijateljici bolnih in zapuščenih ljudi." Ko je izpil, je vzel iz žepa revolver in se ustrelil.

Čitajte razpis nagrad za pridobivanje novih članov!

O'CONNOR ZOPET PRIPOROČEN V PLOVBENI ODBOR.

Washington, D. C. — T. V. O'Connor, bivši predsednik organizacije pristaniščnih delavcev, je bil zopet priporočen od predsednika Coolidga v plovbeni odbor. On je zdaj predsednik plovbenega odbora. Glede trgovske mornarice glasuje O'Connor vedno za take predloge, s katerimi se strinja tudi administracija.

Novi litvinski predsednik.

Riga, Letska, 9. jun. — Dr. Grinius je bil včeraj izvoljen predsednikom litvinske republike.

Suhači naleteli na poraz v kongresu

Suhaška predloga položena na polico v tem zasedanju; nižja zbornica zavrgla predlogo za udiranje v privatna stanovanja.

Washington, D. C. — "Fronta prohibicije" je v torek dobila dva težka udarca v kongresu. Upanje suhačev, da še v tem zasedanju porinejo v zakonik Goffovo predlogo, ki je določala nove in ostre zobe za Volsteadovo prohibiško postavo, je splavalo po vodi, ko je republikanski "krmarni odsek" v senatu položil predlogo na polico za letos.

Istočasno je justični odsek poslanske zbornice predložil Goffovo predlogo zelo okrnjeno. Odsek je izpulil iz predloge največji "zob", ko je črtal iz nje točko, katera je določala, da imajo prohibični agenti pravico vsak čas stopiti v vsako privatno hišo in iskati opojno pijačo, če slutijo, da se nahaja tamkaj. Suhaški car, general Andrews, je izjavil pred odsekom, da je ta točka absolutno potrebna, ako hočejo, da se izvede prohibicija. Večina odseka pa ni poslušala suhačev, pač pa je zagnala točko v koš kot tiransko in nevarno.

Suhači so naravno jezni. Zdaj bodo skušali uvrstiti točko v zbornici.

Eksekucija Američana v Siriji odgodena.

Pariz, 9. jun. — Francoski vojni minister Painleve je včeraj interveniral v zadevi ameriškega vojaka Gilberta Clara (njegovo pravo ime je Bennett J. Doty), ki je bil v Siriji obsojen na smrt radi punta in dezertacije in zdaj čaka v zaporu v Damasku na eksekucijo. Na prošnjo ameriškega poslanika je Painleve brzojavil francoskemu komisarju v Siriji, naj odgodi izvršitev smrtne obsodbe, dokler se ne izvrši ponovna preiskava.

BERGER PREDLAGA REVIZIJO ZVEZNE USTAVE

Socialistični kongresnik je predložil resolucijo za sklicanje ustavodajne konvencije. On bi zavrgel osmnajsti amendment in poostril prvega.

Washington, D. C. — Victor L. Berger, socialistični kongresnik iz Wisconsina, je 8. junija predložil v reprezentančni zbornici resolucijo za sklicanje ustavodajne konvencije v svrho temeljite revizije zvezne ustave.

Berger je dejal, da ustava že davno ne zadostuje modernemu življenju in potrebam Združenih držav. Ustava je bila sprejeta pred nekaj manj kot 150 leti, ko je bil večji del Amerike še gozd in puščava. Za tedanje razmere je bila ustava radikalna in zelo dobra, danes pa nikakor več ne odgovarja modernim razmeram.

Berger bi v reviziji črtal 18. amendment, toda poostril bi prvega (svoboda tiska, govora in zborovanja), 14. in 15. (plemenska enakopravnost in volilna pravica zamorcev). Dodal bi tudi novo točko, na podlagi katere bi vrhovno sodišče ne moglo več odločati o ustavnosti zakonov.

Resolucija mora biti sprejeta s tričetrtinsko večino v obeh zbornicah kongresa, predno se more sklicati ustavodajna konvencija. Delegatov za konvencijo mora biti toliko kot je danes vseh članov kongresa in volitve se morajo vršiti na enak način kot volitve kongresnikov in senatorjev. Amerika še ni imela ustavodajne konvencije, razen prve, na kateri je bila sprejeta originalna ustava dne 17. septembra 1787.

Nova kabinetna kriza v Franciji; frank še pada

Briand nameava reorganizirati vlado na podlagi koalicije z desničarji.

Pariz, 9. jun. — Premijer Briand je sinoči nepričakovano prišel iz Ženeve v Pariz. Nov padec frankovne valute in kriza, ki se kuha v kabinetu, ga je prignala domov. Drastični ukrepi, ki jih je vlada pripravila za rešitev franka, so razmajali kabinet. Nekateri ministri niso zadovoljni z ukrepi in groze z ostavko. Prvi, ki pojde najkasneje v enem tednu, je finančni minister Peret.

Kakor kažejo razna znamenja, namerava Briand "premesiti" svoj kabinet na ta način, da ga pomakne bolj na desnico, kjer ima njegova finančna politika več podpore kakor na socialistični levici. Govori se, da pride Bokanowski, Tardieu ali celo Poincare v vlado.

Frank je včeraj zopet padel na 34.5 napram dolarju. Vsi ukrepi vlade ne morejo dvigniti in stabilizirati francoske valute.

Ubita v veseličnem parku.

Chicago. — Mnogo ljudi, ki so prišli v nedeljo na zabavo v Riverview park, je z grozo gledalo, kako je 38 letna mrs. Minnie Olson zletela s sedeža nagio vrteče naprave, zvane "bobs", ter si pri tem razbila lobanjo in zadobila še več drugih poškodb. Umrla je v parku, baš ko so jo hoteli odpeljati v bolnico.

Nove francoske divizije v Sirijo.

Bejrut, Sirija, 8. jun. — Sveži rebelni izbruhi v Siriji in velike homatije v novi libanonski republiki so prisilile francoskega komisarja De Jouvenela, da je apeliral na francosko vlado, naj pošlje še dve diviziji vojaštva iz Maroka v Sirijo.

Britski rudarji odklonili najnovejši kompromis

Lastniki premogovnikov so ponudili 46 ur dela v tednu in staro mezdo. Rudarji ne marajo tajne konference in magnatje so se morali podati.

London, 9. jun. — Predstavniki stavkujočih rudarjev in lastnikov premogovnikov so sinoči zopet konferirali v Londonu, ampak dosegli niso nič. Konferenca je trajala tri ure. Lastniki so ponudili rudarjem nov kompromis, namreč da stara mezdna lestvica provizorično ostane, toda rudarji naj sprejmejo 46 ur dela v tednu, to je štiri ure več kot so delali doslej. Delegatje rudarjev so zavrgli kompromis. Nato je bila konferenca končana, ne da bi bili zaključili, kdaj se zopet snidejo.

Lastniki rovov so izprva hoteli, da konferirajo privatno le s predsednikom rudarske unije Herbertom Smithom. Eksekutiva rudarske unije je pa sklenila, da morajo zastopniki magnatov zborovati javno z vsemi člani eksekutive ali pa z nikomur. Lastniki so se nato podali in pristali na konferenco.

HOOVER JE ODKLONIL PONUJANO DIKTATURO.

Washington, D. C. — Trgovski tajnik Herbert Hoover je odklonil ponudbo tekstilnih tovarnarjev, da naj postane "car" tekstilne industrije, da jo postavi na zdravo podlago blagovne produkcije in distribucije.

Francoski poslanci odklonili višje plače.

Pariz, 9. jun. — Francoska zbornica je sinoči s 150 proti 128 glasovom porazila predlogo glede povišanja plače poslancem od 27,000 na 42,000 frankov letno.

KAKO VODITELJI V SENATU POMAGAJO PROPADAJOČIM IN ZATIRANIM AMERIŠKIM FARMARJEM

Veliko govore, debatirajo, ampak odpomoči za farmarje le ni. — Konec dolgotrajne debate je tak, da se prihodnji dan zopet nadaljuje.

Washington, D. C. — Kako voditelji senata izrabijo zadnje dneve kongresnega zasedanja v odpomoč farmarjem, je bilo opaziti na senatni seji dne 4. junija, ko sta debatirala senatorja Robinson in Underwood, sedanji in bivši vodja demokratov v višji zbornici.

Odpomoč za farmarje je bilo vprašanje, ki še ni bilo rešeno, a bilo je na dnevnem redu. Senat je zboroval skoraj do enajstih zvečer, preden je rešil kakšnih 90 predlog manjše vrednosti. Čas je torej prišel, da se razpravlja o Haugenovi predlogi za odpomoč farmarjem. Poslušalci na galeriji so se nagnili naprej, napeli so svoja ušesa, kajti pričakovali so, da prične zelo važna razprava, na katero so že komaj čakali.

Vstal pa je Oscar Underwood, ki je dobil besedo s pomočjo senatorja Curtisa, voditelja republikanske večine, in je pričel govoriti o svojem predlogu za poostrenje opravilnika. Zagovarjal je predlog, s katerim se je strinjal podpredsednik Dawes in po katerem lahko navadna večina po enem dnevu, ko je bil predlog za konec debate že stavljen, ukine razpravo. To pravilo naj bi bilo veljavno za predlogo v celoti, za amendmente ali pa za amendmente k amendmentom Underwood je vedel, da sune v sršenovo gnezdo, ko prične govoriti. Vedel je, da mu bodo oponirali nekateri demokratje in naprodni republikanci. On je vseeno govoril. Zapravljeni sta bili dve uri časa z odgovori in vprašanji.

Vstal je Robinson, glasan vodja demokratov, in dobil besedo. Očital je Underwoodu, da je nehvaležen za svobodo parlamentanega reda, ki mu je omogočil njegovo politično karijero. Spominjal ga je na obstrukcijo, ki jo je vodila demokratična stranka pred eno generacijo proti Lodgovi postavi za priseljevanje, ki je bila poražena z odločno obštrukcijo. Robinson je izjavil, da Underwood dobro ve, da senat ne bo nikdar glasoval, da si sam sebi natakne torbo na usta. Izzval je Underwooda, češ, da naj predlaga, da se njegov predlog sprejme.

Underwood je odgovoril Robinsonu, Reed iz Missourija pa Underwoodu. Garter Glass iz Virginije je pa segel vmes. Zdelo se je, da Underwood nima prijateljev med demokrati. Toda čas je tekel in mineval in odpomoč za farmarje se je toliko uvaževala kot skozi šest mesecev preje.

S tem dogodkom so bili zadovoljni konservativni senatorji obeh strank, ker je razprava dokazovala, da bo Robinson kot možni predsedniški kandidat v letu 1928 za omejenje legislativne aktivnosti v kongresu in zato bodo nanj gledali v bližnjih krogih z zadovoljnostjo. Republikanski konservativci so pa videli, da bodo v prihodnji volilni kampanji lahko rekli, da so demokratje sokrivi, da se ni storilo ničesar za odpomoč farmarjem.

PROTI PLAČEVANJU DIVIDEND OD ZVODENELEGA KAPITALA

Preiskušnja o tej zahtevi se bo vršila pred meddržavno trgovsko komisijo. — Ljudstvu se lahko prihrani več ko pol milijarde dolarjev na leto.

Washington, D. C. — Senator Norris iz Nebraske, predsednik osrednjega odbora Narodne konference o vrednosti železnic, ki so jo organizirale napredne sile leta 1923, naznanja, da se bo vršila preiskušnja, koliko so železnice v resnici vredne, pred meddržavno trgovsko komisijo. Za Narodno konferenco o vrednosti železnic nastopi kot odvetnik Donald Richberg. Zaslišanje pred komisijo prične dne 23. junija. On predloži komisiji zahtevo, da se vrednost železnic ceni na podlagi prave vloge, ne pa na podlagi napihnjene vrednosti od reprodukcije, na katero se zdaj sklicujejo železniške družbe.

Razlika v vrednosti znaša deset milijard dolarjev. Odvisno pa je seveda od odloka meddržavne trgovske komisije, po kateri vrednosti so železniški lastniki opravičeni do dobička: po pravi ali napihnjeni vrednosti? Ako se komisija odloči za pravo vrednost, tedaj to pomeni, da bo ameriško ljudstvo na leto prihranilo $575,000,000.

Socialistična zmaga v Nemčiji

Monarhisti in ultranacionalisti so bili v nedeljo poraženi v Mecklenburgu. Znamenje splošnega poraza monarhistov, ki pride 20. junija.

Berlin, 9. jun. — Nemški monarhisti so bili zadnjo nedeljo grdo tepeni pri volitvah za domačo zbornico v državi Mecklenburg. Zmagali so socialisti. Ultranacionalisti, ki so bili doslej na krmilu v Mecklenburgu, so izgubili vlado.

Volitve v Mecklenburgu so zelo opašile monarhiste in opogumile delavske stranke, ker so nedvomno pokazale, kako pihne politični veter pri splošnem glasovanju dne 20. junija, ko Nemčija odloči o vprašanju odpravnine za konfiscirana premoženja bivših nemških vladarskih rodbin.

SENATOR BUTLER NE BO PRIPOROČIL SACCA IN VANZETTIJA V POMILOŠČENJE.

Dal je že $50,000 detektivski agenciji.

Washington, D. C. (F. P.) — Robert W. Dunn je povdarjal na washingtonskem shodu, ki ga je sklicala Unija za ameriške civilne svobodščine, da ni pričakovati, da bi senator Butler, tekstilni magnat in politični gospodar v Massachusettsu, vplival na governerja Fullerja, da pomilosti Sacca in Vanzettija, italijanska borca za delavske pravice. Shod je sprejel resolucije, v katerih zahteva, da se italijanskima delavcema dovoli nova obravnava.

Dunn je naglasil, da je Butler dal pred tremi leti $50,000 Shermanovi detektivski agenciji, da zlomi delavsko gibanje v bedfordskih tekstilnih tovarnah. Dunn je primerjal Butlerja z Mussolinijem.

SAMOODLOČEVANJE ZA VIRGINSKO OTOČJE ODLOŽENO

Jasno je, da ljudstvo na Virginskem otočju ne dobi civilne vlade že letos. — Senatni odsek za teritorije in otoške posesti je zadevo odložil.

Washington, D. C. — Upanje, da ljudstvo na Virginskem otočju dobi letos samoodločevanje, je splavalo po vodi. To ljudstvo ne dobi niti civilne uprave, ampak ostane pod upravo vojaškega avtokrata, ker je senatni odsek za teritorijalne in otoške zadeve odglasoval, da letos ne podvzame akcije v tej zadevi. Odsek je dal svojemu predsedniku Willisu nalog, da poroča, da gre letos komisija, sestoječa iz senatorjev in kongresnikov na otočje, da študira ondotne razmere. Ta komisija pa še le poroča kongresu v prihodnjem zasedanju.

Zaslišanje je bilo precej obširno. Zborniški odsek je priporočil kongresni zbornici predlogo, ki priporoča, da se v nekdanji danski koloniji vzpostavi civilna vlada na podlagi svobodne poslovnice, ki izključuje vse analfabete, katerih je komaj 10 odstotkov. Namen tega poročila je ta, da se odpravi vojaški governer. V priporočilu je zapopadeno, da se ustanovi lokalni zakonodajni zbor, ki bo delal zakone za otočje.

Predstavniki otočanov so prišli lani v mesecu decembru v Washington in so priporočali, da se naj podvzame akcija v interesu otoškega ljudstva. Povdarjali so, da je ameriška vlada obljubila danski vladi, da se civilne pravice otočanov ne morejo prikrajšati. Ta obljuba se pa ni držala. Nezadovoljnost je zaradi tega narasla na otočju. Unija za ameriške civilne svobodščine in napredni listi so opozarjali na to dejstvo in izrekli, da je tako ravnanje z otočani nepravično, posebno če se zapirajo oni, ki zahtevajo pravico in svobodo za otočane.

Toda senatorji Willis, Bingham iz Connecticuta in Bayard iz Delawara ne vidijo potrebe za civilno vlado na otočju, ampak so prepričani, da je veliko bolj potreben izlet na otočje, preden se odloči, kaj naj se stori v pogledu teh otočanov. Zagovorniki civilne uprave za otočane so zaman naglašali, da je bilo na otočje poslanih že šest komisij. Večina v odseku je odločila po svoje.

Skrivnosten ogenj.

Chicago. — V hiši rev. Clarenca B. Goulda je v nedeljo nastal požar, o katerem se še ne ve, kako se je pričel. Ogenj je napravil imenovanemu duhovniku $5000 škode. Med ognjem se je pojavila na nekem oknu v drugem nadstropju neka ženska, ki je skočila na tla. Bila je po rokah in obrazu precej opaljena ter se je pri skoku hudo pretresla. Ta ženska je mrs. Clara Williams, ki je bila izpuščena iz bolnice za duševne bolezni pred približno dvemi tedni ter je od takrat živela na domu imenovanega duhovnika. Rev. Gould in ostali člani njegove družine za časa ognja niso bili doma.

Vladna kriza v Perziji.

Washington, D. C. — Ameriški poslanik v Teheranu poroča državnemu departmentu, da je perzijska vlada podala ostavko.

Liga narodov je zopet v bolniški postelji

Nove težave v Ženevi. Španija in Brazilija najbrž izstopita in Nemčija morda ne pride zraven. — Razorožitvena komisija se krega sama s seboj.

Ženeva, 9. jun. — Liga narodov ima zopet črne dni pred seboj. Iz Rio de Janeira je prišlo poročilo, da Brazilija namerava zapustiti ligo narodov; informacije iz Madrida se tudi glase, da Španija bo sledila Braziliji.

Iz Angore je prišla vest, da Turčija ne pride v ligo, ako ne dobi stalnega sedeža v svetu lige narodov.

Delo sveta lige narodov, ki zdaj zboruje tukaj, je v zastoju. Vodilni člani se ne morejo nikakor zediniti glede reorganiziranja sveta. Zastoj pa ogroža vstop Nemčije v ligo. Francoski premijer Briand in angleški zunanji minister Chamberlain, ki vodita sejo, skušata pridobiti male države za razne kompromise in s tem rešiti razpadajočo stavbo mednarodne organizacije.

Razorožitvena komisija je tudi v škripcih. Tri tedne je komisija poskušala dognati, kaj pomeni "oborožitev". Pri tem so se Angleži in Američani sprli s Francozi in Italijani glede vprašanja, če se oborožitev na morju lahko upošteva istočasno z oborožitvijo na suhem in v zraku. Vprašanje še zdaj ni rešeno in komisija odgaja nadaljne seje, ker se boji, da morda pride do resnega konflikta.

Turki ratificirali mosulski pakt.

Angora, Turčija, 9. jun. — Turška skupščina je včeraj ratificirala mosulsko pogodbo z Anglijo. Samo dva poslanca sta glasovala proti paktu, 142 pa za.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (May 31, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ce vam ne ustavi list.

KAPITALISTIČNA ČASNIKARSKA INTRIGA V LUČI RESNICE.

Pred nekaj dnevi smo čitali, da je počila bomba pred ameriškim poslaništvom v Buenos Airesu v Argentiniji. Škode ni napravila veliko, je pripovedovala brzojavka.

Vsak, ki je prečital to vest, se je vprašal, zakaj je pa počila bomba pred ameriškim poslaništvom? Kaj je ameriški poslanik storil, da so ga pozdravili z bombo? Kdor je bil radoveden, kaj je bil vzrok, da je počila ta bomba, je lahko takoj zdolaj pod to vestjo nasitil svojo radevednost, kajti tam je čital brzojavko, ki sicer ni povedala nič jasnega, ampak mu je samo nekaj sugestirala. Brzojavka je povedala, da so delavci v Buenos Airesu protestirali, ko so izvedeli, da Saccu in Vanzettiju ni dovoljena nova obravnava in da je policija uvedla preiskavo v glavnem stanu Saccovega in Vanzettijevega obrambnega komiteja, ker je počila bomba pred ameriškim poslaništvom. Policija ni našla ničesar, kar bi kompromitiralo obrambni komitej.

Nekaj dni kasneje je zopet počila bomba pred ameriškim poslaništvom v Montevideju v republiki Uragvaj. Zgodilo se ni zopet nič in priobčene so bile v listih take brzojavke, kakeršne so bile priobčene o razstrelbi bombe v Buenos Airesu.

Delavec, ki misli s svojimi možgani, se vpraša, čemu take vesti? Ali nimajo te vesti namen sugestirati ameriškemu ljudstvu, da so italijanski delavci v Buenos Airesu in Montevideju vprizorili bombni napad na ameriško poslaništvo v Buenos Airesu in Montevideju, da maščujejo obsodbo svojih rojakov Sacca in Vanzettija in tako obenem prikazati Sacca in Vanzettija kot dva nasilna italijanska anarhista, ki ne zaslužita nobene simpatije od strani ameriških delavcev?

Namen takih vesti je, da se sugestira nekaj ameriškemu ljudstvu, kar je v kričečem nasprotju z resnico. Nikjer ni bilo povedano v teh vesteh, da ameriški državni department ni prejel nobenega obvestila od argentinske in uragvajske vlade o motivih, zakaj sta se bombi razleteli pred ameriškim poslaništvom v Buenos Airesu in Montevideju in ne kje drugje. Ako bi bilo to povedano, tedaj bi bilo jasno, da ima druga brzojavka namen prikazati, da se za Sacca in Vanzettija potegujejo italijanski anarhistični elementi, ki demonstrirajo z nasilnimi čini.

Ako bi časniki povedali, da državni department ni prejel od argentinske in uragvajske vlade nobenega poročila o motivih bombnega atentata, tedaj bi vsak čitatelj, ki je čital vesti o bombnem napadu, takoj spoznal, da so bile vesti o policijski preiskavi na stanu obrambnega odbora za Sacca in Vanzettija namenoma priobčene, da škodijo Saccu in Vanzettiju.

Taka časnikarska intriga je obsojanja vredna. Naj si je to intrigo izmislila že katerakoli časnikarska agencija, o nji se lahko reče, da je nepoštena.

Na milijone čitateljev je čitalo vesti o teh dveh bombnih napadih in je dobilo vtis, da Sacco in Vanzetti pripadata k skupini anarhistov.

Zavedno ameriško delavstvo se ne bo oziralo na taka podtikanja. Delavstvo je informirano, da so nekatere priče pri porotni obravnavi pričale po krivem. In te priče so pričale za državnega pravdnika. Te priče so podale zaprisežene izjave, da so govorile neresnico pod prisego in pri porotni obravnavi. To zadostuje, da se naseli v srce vsakega poštenega človeka dvom, da sta Sacco in Vanzetti kriva. Ako državni pravdnik misli, da so priče, ki so podale zaprisežene izjave, da so pri porotni obravnavi pričale po krivem, zaprisegle nekaj, kar je v protislovju z resnico, naj jih prime zaradi krive prisege. Do danes pa še ni bilo čitati in slišati, da so bile priče obtožene krive prisege. Zakaj? Ali se mogoče državni pravdnik boji, da se njegovi dokazi proti Saccu in Vanzettiju izpremene v prazen nič kot morska pena?

Če sta Sacco in Vanzetti izvršila dejanje, ki se jim očita in so dokazi tukaj, da sta ga izvršila, zakaj se država toliko vpira drugi obravnavi? Če je vse res, kar trdi država, tedaj bi bila Sacco in Vanzetti zopet spoznana krivim umora, država bi pa ne bila na sumu, da namerava izvršiti dva justična umora.

SLIKE IZ NASELBIN

Piknik S. N. D. v Waukeganu.

Waukegan, Illinois. — Kakor običajno vsako leto, tako se je tudi letos približala doba razvedrila v prosti naravi. Akoravno je letos splošno mrzla spomlad, nas to ne plaši. Saj smo vajeni dobrot, katere nas obsipajo pod današnjim sistemom, ki se obrača tako, da kmalu ne bomo imeli pravice gibati se v prosti naravi. Pa naj si že bo tako ali tako, veselimo se vendar radi; radi tega se tudi ne zmenimo dosti, samo da smo danes veseli! Kaj bo jutri, se ne gleda. Privadili smo se že vseh skromnih dobrot, katere vživamo, ali sploh vživati smemo. — Vendar bi morali misliti drugače.

Zakaj bi morali misliti? Vprašajmo najprej sami sebe. Uverjen sem, da bomo s tem premišljevanjem prišli v mnogih slučajih na drugo boljšo pot v našem življenju, kakor jo imamo danes. Kar bi želel, da se čimprej uresniči.

Ker sem zgoraj omenil glede zabave v prosti naravi, me veže dolžnost omeniti, da bo imelo društvo Slovenski narodni dom svoj običajni piknik kakor vsako leto. Ta piknik se vrši dne 4. julija t. l. na istem prostoru kakor lansko leto. V slučaju slabega vremena se vrši piknik eno nedeljo pozneje. Radi tega bi opozarjal druga društva, da bi to upoštevala in bi se zamogla ravnati. Opozarjam vse Slovence iz naselbine in bližnjih naselbin, naj ne pozabijo na naš piknik. Program in kje se bo piknik vršil, bo priobčeno pozneje.

Želeč listu "Prosveta" mnogo novih naročnikov, pozdravljam vse čitatelje in člane S. N. P. J.

Za Slovenski narodni dom — **Math C. Waršek**, tajnik.

•

Smrtna kosa.

Brooklyn, N. Y. — Žalostna usoda je zadela družino Matzzoni. Po kratki in mučni bolezni je umrla Frančiška Matzzoni, rojena Mirtich. Dne 23. maja je bila še zdrava, zvečer pa so jo napadle težave materinstva. Poklicani zdravnik je odredil, da je bila prepeljana v Kings County bolnišnico. Vsa zdravniška pomoč je bila brez uspeha. Dne 25. maja zjutraj ob desetih je zaspala za vedno v starosti 24 let.

Pokojnica je bila rojena na Gorenjskem pri Radovljici. Mati ji je umrla, ko je bila stara enajst mesecev. Oče se nahaja v Chicagu. Zadnje pismo je meni pisal dne 10.-8.-1923. Njegov naslov tisti čas je bil: Frank Mirtich, 449 Hein Pl., Chicago. Če kdo ve o njem, ga prosim, da mi sporoči.

Pokojna Frančiška je bila članica S. N. P. J. štiri leta, pa je prenehala biti članica pred osmimi meseci, ker njenega soproga niso sprejeli v društvo. Bil je druge narodnosti. V starem kraju zapušča teto in tri strice, tu pa teto M. Lombar, soproga in 21 mesecev staro hčerko.

V imenu žalujočih se zahvalim vsem, ki ste pokojnico obiskali na mrtvaškem odru in prinesli vence v zadnji pozdrav. Pokojnici naj bo lahka ameriška gruda.—**Blasse Lombar**, 1308 Jefferson ave., Brooklyn, N. Y.

•

Slov. delavski dom v Farrellu.

Farrell, Pa. — Kampanja za prodajo delnic Slovenskega delavskega doma je bila uspešna. Dne 1. junija je bila zaključena, število delnic je narastlo do podpisane vsote. Hvala lepa našim sotrudnikom in vsem delničarjem, ki so šli na roko ter nam pomogli, da smo dosegli zaželjeno vsoto. Natančen račun in koliko delnic se nahaja v bližnjih naselbinah, bo podano koncem tega meseca.

Slovenski delavski dom bo otvorjen na Labor day, 6. septembra ob 10. dopoldne. Prosimo rojake širom tukajšnje okolice, da ne bodo priredili na ta dan piknikov in drugih zabav, ker Labor day bo posvečen napredku in izobrazbi. Dom, ki ga bomo otvorili na ta dan, je edini v Shenago Valley, zato prosimo, naj ta dan sosednja društva ne prirejajo veselic.

Danes, ko to pišem, pokladajo zidarji ravno veliki kamen, ki ima napis Slovenski delavski izobraževalni dom. Ako bo vreme ugodno, bo stavba v petih tednih gotova.

Ta teden pričnemo delati za program. Obiskali bomo vse naše in tuje trgovce, da bodo dali oglase v naš program. Knjiga bo pripravljena tako, da ne boste trgovci oškodovani. Cela stran be samo $20, pol $10, ¼ strani $5, manjši oglasi pa po $3. Upam, da ne boste godrnjali, saj gre samo za korist. Vse naše trgovce, ki hočejo oglašati svoje blago, pozivljamo, naj nam to sporoče. Okoli 1000 naših rojakov bo čitalo oglas, tudi rojaki iz bližnjih naselbin morejo poslati svoj oglas.

Čas je do 1. julija, potem gre stvar v tisk. Se priporočamo za Slovenski dom. — **Frank Kramar**, P. O. Box 441, Farrell, Pa.

•

Volilcem v Minnesoti.

West Duluth, Minn. — Primarne volitve se bližajo in se bodo vršile 21. junija. Farmarsko delavska stranka ima več kandidatov, predvsem bi pa jaz priporočal, da volilci glasujejo za Sigmonda M. Slonima iz Dulutha za okrajnega pravdnika (county attorney) za St. Louis okraj. Mr. Slonim je aktiven v delavskem polit. gibanju že 28 let in prekaša marsikaterega delavskega voditelja.

Rojaki po železnem okrožju, ki so bili v stavki leta 1916 in v stavki lesnih delavcev leta 1917, se bodo gotovo spominjali, kako sta jeklarski in lesni trust postopala napram stavkarjem, ko so razni provokaterji iz človeških nižin iz Chicaga teptali pravice delavstva. Kratili so jim pravice zborovanja in govora. Vse legalne moči so bile proti delavstvu, ali Sigmond Slonim, čeravno advokat, je bil na strani stavkarjev. Neustrašno je zagovarjal okoli 300 stavkarjev pri sodiščih v državah Minnesoti, Michiganu in Wisconsinu in s tem postavil sam sebe za tarčo raznim korporacijskim advokatom; s svojo neustrašenostjo je mr. Slonim sam sebi zadal finančno izgubo in tudi škodoval svojemu poklicu. Ali njega to ni zadrževalo, on se je zavedal, da se bori za pravico in še danes je ravnotako pripravljen, se boriti za delavske pravice.

Toraj apeliram na naše volilce, da oddajo svoje glasove za Sigmonda M. Slonima za county attorney za St. Louis county; kajti boljšega kandidata za to mesto ni na volilni listi. Ku Klux Klan deluje proti njemu in to je dovolj, da delavstvo glasuje zanj.

S pozdravom! — **John Kobi.**

NOVA PREISKAVA V TEKU V CHICAGU.

Chicago. — Specijalni državni pravdnik Charles A. McDonald je v pondeljek začel novo velikopotezno preiskavo. Za specijalnega prosekutorja ga je imenoval vrhovni sodnik Lynch. McDonald je bil dolga leta sodnik. Novi prosekutor McDonald je v pondeljek naznanil, da bo predvsem natančno preiskal sledeče stvari:

1. Ali so se pri primarnih volitvah 13. aprila vršile kake sleparije? Ako preiskava pokaže, da je kdo napravil kako nepostavnost, bo obtožen in prosekutiran.

2. Preiskava glede umora pomožnega pravdnika se bo nadaljevala ter se bo napelo vse sile, da se izsledi morilce.

3. Preiskava bo se posebno potrudila, da ugotovi, če obstojijo kake zveze med politikaši in med butlegarji ter drugimi elementi iz nižin življenja. Če postoji taka zveza, potem je jasno, da so politikaši tudi odgovorni za sleparske volitve, pobojniške in butlegarske umore ter druge zločine.

Če se bo prosekutor McDonald resno lotil svoje naloge ter se ne bo dal speljati na napačen sled, bo odkril jako gnile stvari, in bo moral prijeti veliko metlo ter temeljito pomesti po vseh uradih, v katerih sedijo politikaši in protežiranci starih dveh kapitalističnih strank.

Vesti iz Jugoslavije

V srbskem Belgradu krpajo le vedno vlado. Največji trenutni jugoslovanski politični mučenik Uzunović, skuša rešiti radikalno edinstvo, vlado, sebe... in najbrže tudi gospoda Pašića, za vsako ceno, pa čeprav nima večine in tudi ni izgleda, da bi si jo mogel vstvariti. Skrpal je spet vlado s pomočjo radičevcev, Radića samega pa je izgnal iz Belgrada, mu lepo (ali grdo, bogve!) priporočil dvomesečno konfinacijo v solnčni Dalmaciji, če že noče spet v mračno tujino. Radić je, kajpak, sprejel tudi ta pogoj. V tem je pravzaprav še večji mučenik kot Uzunović sam. Tako so se torej idealni zavezniki, radikali in radičevci, zopet zedinili in učvrstili svoj vladni položaj. Da stoji potemtakem nova vlada na trdih in neporušljivih temeljih, ni treba niti povdarjati. Če ima ali če nima večino parlamenta za seboj, se bo pa kmalu videlo. Če se bo parlament namreč kdaj sešel. V tem slučaju bomo pač imeli spet vladno krizo. In tako naprej. Vse to ima pa vendar za prizadete neko prav prijetno stran. Čim bolj se javnost ukvarja z vladnimi krizami, tem bolj pozabi na korupcijske afere. In to je vsaj Radetu Pašiću všeč. Naj ima vsaj on nekaj od vsega tega... Še najboljše pa bo, da se parlament razpusti in razpišejo nove volitve. Nove volitve bodo vsekakor prav kmalu. Če bo narod znal prav soditi in obsoditi, pa še ne vemo. Delavstvo je morda edino kolikortoliko pripravljeno na to novo borbo.

Socijalistična zmaga v Črni. —Iz Črne smo prejeli: 16. maja so se vršile občinske volitve v Črni in je socialistična stranka temeljito obračunala z demokratsko in klerikalno stranko. Socialisti smo dobili 361 glasov in 17 mandatov; klerikalci 98 glasov in 4 mandate, demokrati 80 glasov in 4 mandate. Socialisti kot zastopniki revnega ljudstva, pravice in poštenosti, smo en mandat pridobili (zadnjič smo imeli 16 mandatov), klerikalci so pa izgubili 5 mandatov, kapitalistični demokrati so pridobili 4 mandate. Socialistična stranka, ki je imela kakor rečeno, prej 16 odbornikov, jih ima sedaj 17; klerikalci prej 9, zdaj 4. Vseh upravičenih volilcev je bilo 827, oddanih glasov je pa bilo 539. Te volitve so lep dokaz, da, ako se pošteno dela v prid ljudstva, ni treba posebne agitacije in kričanja, ker se vsako pošteno delo tudi pošteno poplača in uvažuje. Živela socialistična črnska občina!

Dr. Karel Triller. Dne 20. maja je nenadoma umrl znani dolgoletni vodja starodemokratske stranke dr. Karel Triller, odvetnik v Ljubljani. Zadela ga je kap. Pokojni je bil poleg dr. Tavčarja eden najizrazitejših in najdelavnejših demokratskih prvakov, ki je zelo vztrajno in aktivno deloval na gospodarskem, političnem in kulturnem polju, v raznih dobrodelnih dijaških in drugih organizacijah, itd. Bil je večletni deželni poslanec, ljubljanski občinski svetnik, nato član slovenske narodne vlade in začasnega narodnega predstavništva v Belgradu. Bil je dober pravnik, govornik in novinar. Spadal je k starejši demokratski generaciji, vendar je bil osebno zelo socijalno čuteč človek. Zadnja leta je zlasti deloval v gospodarskih organizacijah. Zapustil je za seboj lep spomin.

Fordova karavana v Ljubljani. Ob binkoštnih praznikih je imela Ljubljana malo senzacijo. Iz Trsta je namreč prispela v Ljubljano takozvana Fordova karavana, obstoječa iz 6 osebnih in 6 tovornih avtomobilov ter 4 traktorjev. Sestavljena je bila ta reklamna karavana v Trstu v tamošnji Fordovi tvornici (Ford Motor Company d'Italia, d. d.), ki dobiva iz Amerike od glavnega podjetja posamezne dele ter jih dokončava v gotove izdelke. Karavana uporablja samo mazilna olja podjetja Vacuum Oil Company, d. d. v Zagrebu (glavno podjetje v Ameriki). Namen te karavane je, da dela reklamo razen za Fordove avtomobile tudi za omenjena mazila. Karavana odpotuje iz Ljubljane dalje v Celje, Maribor, v Hrvatsko in Slavonijo, Vojvodino, Srbijo do Kragujevca, od tam v Bosno, Dalmacijo in nazaj v Zagreb, kjer pridejo avtomobili in traktorji v razprodajo.

Umrli v Ljubljani. Ivan Zupanc, mestni revež, 74 let; Jožefa Steiner, zasebnica, 85 let; Ivana Prek, zasebnica, 59 let; Franc Briner, zasebnik, 50 let; Franc Maver, posestnik, 56 let; Ciril Kalin, rudniški inženjer, 28 let; Marija Štabelj, posestnica, 70 let; Franc Rome, prosjak, 71 let; Tita Primc, delavčeva hči, 16 mesecev; Josip Avbelj, nadsprevodnik v pok., 74 let; Ivan Jager, tisk. uslužbenec, 27 let; Ivana Pihler, trafikantinja, 61 let; Uršula Pavšek, mestna uboga, 80 let; Marija Podvič, posestnikova žena, 42 let; Franc Rupnik, sin trgovca, 3 leta; Luka Zvoljan, dninar, 55 let; Milivoj Ravnič, sin žel. sprevodnika, 3 mesece; Viktorija Žgajnar, hči poklicnega gasilca, 6 mesecev; dr. Karl Triller, odvetnik, 63 let; Anton Wobak, hlapec, 62 let; Darinka Bonča, žena policijskega agenta, 33 let; Alojzij Potokar, krojač, 29 let; Josip Lauter, višji žel. revident, 59 let; Ivan Frantar, žel. uslužbenec, 47 let; Jožef Turk, delavec, 80 let; Marija Berce, zasebnica, 91 let; Josip Fink, dninar, 27 let; Ana Zolet, užitkarica, 72 let; Marija Beltram, zasebna uradnica, 29 let; Janez Knez, posestnik, 51 let; Frančiška Arhar, krojačeva žena, 21 let; Jožef Žumer, delavec, 35 let; Karl Žnidar sin delavca, 18 mesecev; Franja Lampič, kuharica, 67 let.

IZ PRIMORJA

Nesreče v Trstu. Dne 17. maja popoldne je v ulici Meucci št. 4 delal 43 letni zidar Ivan Bradač na visokem zidarskem odru. Pri delu je nenadoma omahnil in še predno so mu mogli priskočiti tovariši na pomoč, je padel čez ograjo na dvorišče, kjer je obležal nezavesten na kamenitem tlaku. Razbil si je pri padcu lobanjo in dobil tudi notranje poškodbe, tako da je le malo upanja, da bi okreval — Pri razkladanju tramvajskih tračnic na glavnem kolodvoru je padla težaku Antonu Segulinu s Kjadina ena tračnica na levo nogo; zadela ga je tako nesrečno, da mu je zlomila piščal in ga ranila tudi na spodnjem delu noge. — Slična nezgoda je doletela 29letnega delavca Petra Blažiča. Ko je raz kladal zaboje iz železniškega voza v prosti luki, je en zaboj zdrknil z ročnega vozička, mu padel na desno nogo in mu jo zlomil v gležnju.

Podeštati za tržaško pokrajino. S kr. odlokom so bili imenovani za podeštate občin tržaške pokrajine: 1. Brovedani Virgilij (za občine: Nabrežina, Sempolaj, Slivno, Mavhinje, Devin); 2. Kavalir Dreossi Jožef (Vreme, Gornje Vreme, Famlje); 3. Kav. Giliberti Franc (Hrenovica, Bukovje); 4. Zusig Jožef (Doberdob); 5. Dal Soglio Marij (Dutovlje, Skopo, Kopriva); 6. Kav. dr. Cosolo Higin (Foglia); 7. Lescovich Ludvik (Naklo, Lokev, Rodik); 8. Marini Marino (Postojna); 9. Perlati Franc (Ronchi); 10. Cantagalli Galijan (Pieris); 11. Radovani Pavel (Dolina); 12. Premru Maks (Šmihel, Košana); 13. Ronchi Alojz (Št. Peter); 14. Zanolla Jožef (San Pier d'Isonzo); 15. Kav. Piovano Celzij (Sežana); 16. Kav. Mohorčič Ludvik (Zgonik, Repentabor); 17. Medon Jožef (Senožeče, Laze, Sinadole, Dolenja vas); 18. Varialo Leopold (Staranzano); 19. Gerbec Jožef (Tomaj, Štjak, Avber); 20. Kav. Clemente Rihard (Turiacco); 21. Maffei Ludvik (Slavina). Imenovani podeštati so položili v roke tržaškega prefekta predpisano prisego in so takoj nastopili svojo službo.

ŽARKOMET

Burbonci so vedno Burbonci.

V Nemčiji je hud boj. Delavci izvajajo prvi referendum na temelju nove nemške ustave. Referendum ali ljudsko glasovanje se tiče važnega vprašanja: Ali imajo bivši vladarji pravico zahtevati od nemškega ljudstva odpravnino za svoja premoženja, katera so ostavili v Nemčiji, ko so ob polomu nemškega militarizma in monarhije popihali na tuje?

Ako imajo to pravico, mora nemško ljudstvo plačati ogromne milijone kajzerskim, kraljevskim in knežjim parazitom, ki niso za nobeno pošteno porabo na svetu, pač pa samo žro žulje koristnih ljudi. Vsak razumen človek mora biti proti vsaki odpravnini. Nemški "visokorodni" paraziti bi morali biti veseli, da so odnesli zdravo kožo iz revolucije.

Glas za odpravnino je v principu glas za monarhijo. Ako propade predloga, ki je na glasovanju, dobi nemška republika smrtni udarec. Vsi monarhistični elementi so proti predlogi. In kdo je še proti? Cerkev. Duhovščina Rima in Prusije je naštopila složno za ekskajzerja in proti ljudstvu. Duhovščina pravi, da je razlastitvena predloga zoper sedmo božjo zapoved, ki se glasi: Ne kradi.

Hinavstvo brez primere! Cesarski, kraljevski in knežji paraziti so vse svoje premoženje nakradli; sistematično so ropali ljudstvo skozi stoletja, dokler so vladali po "milosti božji". Zdaj pa, ko ljudstvo zahteva nazaj svojo lastnino, ki je bila ukradena, je po sodbi največjih licemercev pod solncem — ljudstvo tat. Taka je licemerska morala vseh parazitov. Za časa civilne vojne v Ameriki je cerkev tudi vpila, da hoče Lincoln izvršiti tatvino, ker hoče odvzeti lastnikom sužnje brez odpravnine.

Ali je policaj tat, ker vzame tatu ukradeno blago? Po gnili morali in logiki licemercev je!

• • •

Mamice so nekoga čule ...

Cenjeni Žarkomet! Kadar svetiš po Clevelandu, ne pozabi pogledati v naš Newburg. Tukaj je nekaj pobožnih mamic, ki pravijo, da človek se ne rodi kot človek, temveč kot pes. (To je seveda proti Trunkovi logiki.) Mamice so mnenja, da človek postane človek šele potem, ko je krščen. Našemu rojaku (to sem jaz) so se rodili dvojčki in ker jih ne misli nesti h krstu, so pobožne mamice začele klepetati, da otroci niso otroci, temveč psi, dokler niso krščeni. Povej torej, Žarkomet, kaj so otroci pred krstom in po krstu. Ali so prej psi in potem ljudje ali obratno? — Tenko uho sliši, Cleveland, O.

• • •

Nekaj pertinentnih vprašanj.

Dragi Žarkomet! Ker imamo ameriški Slovenci samo enega "veleuma" (dolgo smo ga čakali in dobili smo ga kar čez noč!), se obračam do njega za informacije. Ne vprašajmo ga, kako je na onem svetu, ker tega ne pove zastonj. Odšteti mu je treba najmanj par capakov. Upam pa, da odgovori brezplačno na sledeča vprašanja:

Zakaj S. N. P. J. v splošnem bolj napreduje, dasi jo vodijo priprosti delavci, kakor pa K. S. K. J., katero vodijo silno učeni duhovni vodje in njihovi asistenti in katera je mnogo let starejša?

Zakaj se "veleumni" asistenti tako zanimajo za S. N. P. J. in njene gl. odbornike?

Zakaj se je g. Černe zbal debate v Sheboyganu? (Najbrž se je ustrašil imena Turk!)

Kje je onih 90 procentov članov, ki se z vami strinjajo? (Morda je Černe imel spiritistično glasovanje in 90% je glasovalo "da", ker drugega glasovanja o tem še ni bilo.)

Zakaj Černetovi bratci pišejo v svojem listu: "Baje je deficit pri Prosveti, baje ni vse v redu, baje etc."? (Ta "baje" najbrž pomeni, da ne znajo računati. Kadar je treba kaj kolektati, tedaj menda štejejo na prste!) — Joško, Akron, Ohio.

K. T. B.

Zbornica sprejela francosko dolgovno pogodbo

Francozom je odpuščenih približno petdeset centov na dolarju. — Za predlogo je bilo oddanih 236 glasov.

Washington, D. C. — Proti francoski dolgovni pogodbi, po kateri Francija dobi približno petdeset odstotkov popusta, je glasovalo samo 112 kongresnikov. Ta popust vključuje tudi obresti. Za pogodbo je glasovalo 236 kongresnikov. Izmed teh je bilo 184 regularnih republikancev, en neregularen republikanec in 51 demokratov. Proti je glasovalo 88 demokratov, 20 republikancev, trije člani farmarske delavske stranke v Minnesoti in socialist Victor Berger.

Uporni republikanci in oni, ki se letos v jeseni boje poraza pri volitvah na zapadu, so bili vsi proti pogodbi.

Kongresniki, ki podpirajo organizirane finančnike in biznismane, so glasovali za pogodbo. Glasovanje je pokazalo, da Mellon in Coolidge kontrolirata zbornico. Znižanje dolgov je bilo sprejeto, kot ga je priporočal zakladniški tajnik Mellon. Zakladniški tajnik pa priporoči to, kar odobrava predsednik Coolidge.

AVTOMOBILI V CHICAGU KAR NAPREJ KOSIJO.

337 oseb — največ otrok — bilo ubitih v tem letu.

Chicago. — Avtomobili so v pondeljek zahtevali 7 nadaljnih žrtev, dva otroka in pet odraslih, v torek pa 3, med njimi enega otroka, tako da je naraslo število od 1. jan. dalje v Cook okraju od avtomobilov ubitih oseb na 337. — Trinajstletna Beatrice Wells je stopila z neke poulične kare ter zadaj za karo hotela iti preko ceste. Prišla pa je pod kolesa tovornega avtomobila ter obležala mrtva sredi ceste. — Šestletni Le. Overs je bil povožen od nekega avtomobila na cesti pred svojim domom. — Razen teh dveh otrok je bilo v pondeljek povoženih, oziroma so umrli na poškodbah, zadobljenih pri avtomobilskih nesrečah, pet oseb, in sicer: mrs. Tillie Bryer, 52 let; Jacob Zimmer, 80 let; mrs. Teflia Chlattene, 40 let; Joseph Greenfield, 38 let, in Charles Lettering, 58 let.

Zadnja nedelja seveda ni minila brez avtomobilskih žrtev.— Mrs. Albert M. Johnson je v nedeljo umrla na poškodbah, ki jih je dobila pred par dnevi, ko je v avtomobil, s katerim se je vozila v družbi svojega moža, trčil nek drug avtomobil.

Izven Cook okraja se je v nedeljo pripetila težka nesreča, pri kateri sta bila dva moška ubita, tretji pa nevarno ranjen. Farmarja William Allen in Grover Tollette sta bila ubita, farmar Joseph Gaul pa ranjen, ko je avtomobil, v katerem so se vozili, skočil s ceste nedaleč od Libertyvilla ter se prekucnil. V avtomobilu so našli steklenico žganja in par steklenic piva.

Harry Horgimin, 21 let star, iz Chicaga, ni še nikdar vodil avtomobila. V petek je kupil avtomobil ter je sklenil, da takoj poskusi, kako ta stvar gre. Šla pa ni jako daleč. Ko se je ustavil v neki garaži, mu je njegov tam zaposleni prijatelj resno odsvetoval, da naj ne vozi sam okrog, dokler ni popolnoma sposoben samostojne vožnje. Horgimin se je dobrohotečemu prijatelju smejal v obraz ter pritisnil na gazolin. Komaj pa je bil avtomobil v polnem teku, je zapazil pred seboj otroka. Hotel je ustaviti, pa ni vedel kako. In tako je avtomobil zgrabil otroka ter ga zmečkal ob zadnji steni garaže. Triletni Eugene Coyle je bil tista nesrečna žrtev Horgimina. Horgimin je bil aretiran ter bo dobil zasluženo kazen radi zagrešenega uboja.

Ubil se je, ker je Brookhart zmagal!

Cedar Rapids, Iowa. — John Stine, star 75 let in veteran civilne vojne, se je v torek zvečer ubil na svojem domu v Lisbonu od žalosti, ker je bil senator Cummins poražen pri primarnih volitvah.

Beraške delavske mezde v Estoniji

Tudi razmere v tovarnah so na psu. — Osemurni delavnik postoji samo še na papirju.

Reval, Estonija. — Še danes se plačujejo delavske mezde, kakeršne so določile podjetniške organizacije leta 1921, dasiravno so bile mezde še takrat nezadostne in niso zadostovale za prehranitev delavske družine. Od takrat je pa narasla draginja za dva in štirideset in pol odstotka. Poročilo, ki je bilo poslano Mednarodni federaciji delavskih strokovnih društev, pripoveduje, da so delovne razmere v tovarnah in podjetjih žalostne in izredno pomanjkljive.

Edina delavska pogodba postoji med strokovno organizacijo litografičnih delavcev in litografičnimi podjetniki. Osemurni delavnik postoji le na papirju, kar pomeni, da delavci v Estoniji nimajo, dasiravno je bil osemurni delavnik uzakonjen že leta 1918. Kadar delavski zastopniki v parlamentu naglašajo, da je washingtonska delavska konferenca že leta 1919 sklenila, da se povsod uvede postavni osemurni delavnik, tedaj zastopniki podjetnikov in bankirjev vztrajajo pri tem, da morajo estonski delavci delati več ko osem ur.

Izplačevanje mezde je zelo neredno. Čezurno delo, posebno v stavbinski industriji se ne plača. Nizke mezde so povzročile, da so bile dalavske stavke izgubljene. To je resnica, ki jo potrdi nauk, da se gospodarsko slab delavec ne more boriti s tistim uspehom za osvobodenje iz današnje mezdne sužnosti, kakor se lahko bojuje gospodarsko močan delavec. Nazadnjaško vlado podpira posebno Britanija kot barikado proti Rusiji. Pride pa dan, ko estonski delavci zdrobe to barikado in korakajo z delavci drugih dežel skupaj h končnemu cilju — socializmu.

MOTIVI ZA BOMBNE NAPADE NISO BILI POROČANI.

Washington, D. C. (F. P.) — V informacijah, ki jih je prejel državni department o dveh bombah, ki sta počili pred ameriškim poslaništvom v Buenos Airesu, Argentiji, in Montevideju, Uragvaj, ni najmanje sugestije, da so položili bombe simpatičarji s Saccom in Vanzettijem. V teh informacijah ni navedenih nobenih motivov, ki so povzročili, da sta bili zapaljeni bombi pred ameriškim poslaništvom. Zdi se samo to, da so tukajšnji čazniki priobčili vest, da Sacco in Vanzetti nista dobila nove obravnave in da so delavci priredili protestne shode in demonstracije.

Delavsko gibanje v Buenos Airesu se deli v tri glavne struje. In sicer v socialistično, anarho-sindikalistično in komunistično strujo. Odkar je bila zloglasna zadnja velika stavka pristaniščnih delavcev, se je organizirala nacijonalna fašistična sila. Organizirali so je privatni bizniški interesi. Oboroženi člani te privatne armade so čuvali stavkokaze. Bila sta po dva oborožena fašista, ki sta čuvala po enega stavkokaza ali krumirja. Stavkokaze so importirali iz vseh krajev sveta. To je pa povzročilo, da so se poostrili razredni boji.

POROTNIKI OŽIGOSALI SUHAŠKE AGENTE.

Anacortes, Wash. — Suhaški agenti na nekem obrežnem stražnem parniku so v nedeljo približali se ladjici Paula Pietrowskija. Pietrowski je zagrozil agentom, ko so skušali splezati na njegovo ladjo, s puško, nakar so agenti otvorili nanj ogenj iz strojne puške. Pietrowski se je zgrudil mrtev. Agenti so mislili, da bodo našli na ladji lepo zalogo prepovedane pijače, toda našli v resnici niso niti kapljice. Zadevo je imela v petek v rokah mrliškoogledna porota, ki je sicer oprostila morilce, a jim istočasno izrekla strogo grajo ter jih pozvala, da naj bodo pri izvajanju svoje službe drugič malo bolj previdni.

LEPO ZASNOVAN NAČRT SE IZJALOVIL.

Joliet, Ill. — August Mirabella je šele par mesecev v tukajšnji državni jetnišnici, odsedeti pa jih ima še od 3 do 20 let radi nekega ropa. George Paul prebiva tu — neprostovoljno seveda — že od 3. novembra lanskega leta; obsojen je bil radi roparskega napada na zapor od desetih let pa do smrti. Niti enemu niti drugemu se ta kraj jako ne dopade in to sta zaupala drug drugemu ter sta sklenila poiskati si kak drug kraj, kjer ima človek malo več prostosti. Naredila sta torej načrt, ki je bil jako enostaven in če bi šlo vse po tem načrtu, bi bila sedaj mogoče kje na prostem, tako pa sedita vsak v svoji celici priklenjena.

Obadva sta bila zaposlena v jetniškem kamnolomu, ki se nahaja znotraj jetniškega zidovja. Skrila sta se za oziroma v velik kup zdrobljenega kamenja. Zadelala sta se namreč vprek in vprek s kamenjem. Računala sta, da bodeta ponoči lahko splezala preko obzidja v zlato prostost.

Ko so se kaznjenci zvečer vračali v svoje celice z dela, so jih šteli pri vratih kot vedno. Dva sta manjkala. Novi jetniški ravnatelj Green je bil obveščen. Ker tekom dneva ni mogel nihče neopaženo preplezati zidovja, je bilo jasno, da se morata begunca skrivati v kamnolomu. Tja se torej napotijo stražniki. Ravnatelj je na vso moč zaklical, da se bo streljalo v kamnolomu in da naj, kdor je notri, gride ven, sicer bo priletel ven v kosih. Oglasil se ni nihče. V kup kamenja so vtaknili šest kosov dinamita in kamenje je z glasnim pokom odletelo petdeset čevljev visoko. In tedaj se je zaslišal glas iz nekega sosednjega kupa: "Dovolj je," in ven sta prilezla Mirabella in Paul.

NOV BUTLEGARSKI UMOR V CHICAGU.

Chicago. — V pondeljek malo pred poldne so našli zraven neke samotne ceste, nedaleč od predmestja Hillside, truplo šestindvajsetletnega James Sextona. Oblasti so prepričane, da se gre tu zopet za butlegarsko vojno. James Sexton je namreč večkrat za svojega 60 letnega očeta Patricka Sextona, ki je do nedavna imel salun, dovažal pivo. To je njegov oče sam priznal, ko so ga takoj po najdbi sinovega trupla zaslišali. Verjetno je, da je ubiti dovažal pivo tudi drugim salunarjem ter da si je nakopal sovraštvo kake butlegarske tolpe, ker ni od nje jemal piva.

V truplu so našli sedem krogel. Umor je moral biti izvršen nekje drugje, a so zločinci potem truplo zapeljali v tisti samoten kraj ter ga vrgli iz avtomobila. James Sexton zapušča vdovo in dva nedorasla otroka.

Baš pred tremi leti je bil ubit Jamesov brat Frank. Sivolasi oče dvanajstih otrok je približno deset mesecev kasneje v kriminalnem sodišču ustrelil Frankovega morilca Jacka Rosa. Storil je to radi tega, ker je bila razprava proti morilcu vedno prelagana na poznejši čas. Porotniki so starega Sextona, ki je maščeval sinovo smrt, oprostili.

Poštni letalec ubit.

Chicago. — Poštni letalec Elmer Lee Partridge, star 46 let, je bil v pondeljek ubit, ko je njegovo letalo, s katerim je letel iz Minneapolisa v Chicago, naletelo na hud veter, v katerem je zgubil kontrolo nad letalom ter z njim vred padel na tla v bližini Mendote, Minn. Letalec Partridge je obležal mrtev med vrečami pošte, namenjene za Chicago in vzhod. V pondeljek je bila otvorjena redna zračna poštna zveza med Minneapolisom in Chicagom, in Partridge je bil eden izmed šestih letalcev, ki so se ta dan dvignili s pošto v zrak, da jo ponesejo iz Chicaga v Minneapolis, oziroma obratno. Radi izredno hudega vetra pa sta dosegla svoj končni cilj le dva letalca, dočim so trije bili prisiljeni spustiti se na tla, a Partridge je bil ubit.

Partridge je bil izkušen letalec ter je bil za časa svetovne vojne letalski učitelj.

Protireformator Tomaž Hren

Zgodovinsko odkritje o njem in njegovih sodobnikih.

Tomaž Hren je tipična figura slovenske zgodovine. Njegovo ime je zapisano v cerkveni zgodovini, v politični in v kulturni zgodovini slovenskega plemena. V politični zgodovini nam je doslej sporočen kot goreč, celo zagrizen in zelotski protireformator, energičen do brezobzirnosti in politično bi ga v običajni terminologiji smeli označiti za skrajnega desničarskega reakcijonarja. V kulturni zgodovini je z njegovim imenom združena konfiskacija in sežiganje slovenskih protestantskih knjig — katerim pa ni sledilo pozitivno kulturno dejanje, nadomestitev teh knjig z drugimi, pravovernimi pa vseeno slovenskimi. Zato je zabeležen kot nezaveden, pa dejanski sovražnik in uničevalec mlade slovenske kulture in našega književnega jezika, kot latinizator in germanizator. Pozneje se je tudi dognalo, da je bil v ožjih zvezah s kranjskim in štajerskim nemškim plemstvom in graškim nadvojvodskim dvorom, torej ne na strani slovenskega ljudstva, marveč proti njemu. V cerkveni zgodovini, kakor so je učili nam v ljudskih in srednjih šolah pred 20 leti, in kakor smo čitali v cerkvenih glasilih, pa nam je sporočen kot goreč vojščak Kristusov, neizprosen uničevalec krivoverstva, kot vrtnar, ki se trudi od zore do mraka, da iztrebi ljuliko iz vinograda 'gospodovega'. Po tej cerkveni verziji je on očistil Slovenijo ali vsaj Kranjsko krivega nauka, pregnal lažnike, jih naučil respekta in vladal svojo vladikovino, obsegajočo vso Kranjsko in slovenski del Štajerske, s trdno roko in velikim uspehom ad maiorem Dei gloriam.

Na ljubljanski stolnici stoji kip Tomaža Hrena, ki pa ni pravi Hren, marveč nekdo drugi katerega so v poznejši dobi pomotoma upodobili za Hrena. V škofovi privatni kapelici je pa celo slika Tomaža Hrena v pozi Kristusa, ki nese križ. To sliko je dal napraviti škof in poznejši kardinal Missia po medalji, ki jo je dal kovati Hren sam kot razlago svojega gesla: Terret labor, aspice praemium.

Idealizirani ta tip in kip je v skladu s tradicijonelno figuro Tomaža Hrena reformatorja — idealista, kakršnega so nam oficijelno doslej predstavljali.

Pri inteligenci, posvetni kakor duhovski, je učinkovalo, kakor pravcata senzacija, ko smo na znani lanski veliki historični razstavi portretov slovenskega teritorija zagledali portret Tomaža Hrena. Portret je očitno realističen in te note ni izgubil vkljub nerodni poznejši "restavraciji" slike. Na tem portretu ni nič idealizirano. Tu stoji Tomaž Hren, ko da je živ in kakor da bo zdajci zagrmel ali udaril. Obraz je poln močne volje in neugnane energije. V njem ni nič zaletelo zelotskega, niti nič sinjega sentimentalnega idealizma. To je obraz brezobzirneža, radikalnega vršilca gospodovalne volje, obraz, ki bi dandanes spadal generalu ali industrijskemu kapitanu, armatorju ladje, večjemu bankirju ali borzijancu. Visoko čelo kaže inteligenco, oči gledajo uporno in prodirno, nos in zlasti brada razodevajo močno in sebično voljo, ustna pa, da niso nasprotna dobremu zalogaju niti drugim užitkom. Ni treba baš uganjati fiziognomike, vendar so poteze tega sodobnega portreta tako značilne in žive, da smemo po običaju s teh živih potez lica sklepati na značaj osebe. Lice je zdravo zarudelo, držanje mirno, dostojanstveno, visokomerno. Ta, ki je tu upodobljen, ni le gospod, marveč gospodar, in je borec. Težko bi bilo življenje z nasprotnikom, da bi proti njim danes vstal rojen političar, kakor je bil ta Tomaž Hren!

Slika škofa Tomaža Hrena je v teh dneh bistveno popolnjena. Novo odkritje je kakor tekst k dosedanjim upodobljenjem Tomaža Hrena. Tekst tega odkritja korigira skvarjeno Hrenovo sliko ter popolnoma odstranjuje sentimentalno navlako in idealiziranje ter potrjuje portret Tomaža Hrena, kakršen nam je od lani znan. Malik je razbit. Tomaž Hren se nam predstavlja v luči objektivne zgodovinske resnice.

V zbirki vatikanskih dokumentov se nahaja množica listin, ki se nanašajo na škofa Tomaža Hrena in pritožbe zoper njega ter poročila o njem, v dobi 1603 do 1621. Najvažnejši so oni dokumenti, ki poročajo o vizitaciji, vulgarno rečeno, o nadzorstveni in kazenski preiskavi, katero je po instrukcijah vatikanskih izvršil v ljubljanski tedanji škofiji škof Janez Krstnik Salvago kot posebni papeški odposlanec. V vatikanski zbirki se nahajajo uradna poročila tega vizitatorja. Ta vizitatorjeva poročila so bila znana že rajnemu zgodovinarju dr. J. Grudnu, ki nas pa ni seznanil z usodno njihovo vsebino, najbrže, da ne škoduje legendi o idealizmu Hrenovem. Kobaridski rojak g. dr. Miroslav Premrou je sedaj objavil v "Časopisu za slov. jezik, književnost in zgodovino," V., 1—4, najvažnejši del teh rokopisov, del že preje v mariborskem "Časopisu" in v tržaškem "Arheografu". Objava še ni dokončana, vendar je dovolj važna, da poročamo o njej že sedaj. Ti dokumenti so namreč pristen in neizkvarjen, marveč objektiven portret škofa Tomaža Hrena, obenem pa portret njegove dobe, njegove duhovščine in cele takratne Slovenije.

Pa preidimo k poročilom samim:

Grof Ivan Ambrož Thurn se v posebni spomenici pritožuje zoper škofa Tomaža Hrena in zoper škofjeloškega prošta Andreja Kralja. Proštu očita, da je požrešen in da je prodal mašne plašče in drugo cerkveno blago, izkupiček pa obdržal zase, prodal jih je pa za veriižniško ceno. Kar je iztržil, je zapil in zajedel. Podložnega vernika je kaznoval radi prešuštva z globo 150 florinov, denar obdrži, le 20 fl. je od te globe odstopil sodniku, ki je globo izrekel in ki je bil proštov prijatelj. Škof je vse to mirno gledal in trpel. Radevolje je ljubljanski škof ugodil neki mladi hrvatski plemkinji krivoverki, ki je želela sprejemati obhajilo v obojni obliki, tudi s kelihom, in je njeno prošnjo priporočil. Če si hotel doseči, da pokopljejo krivoverca na katoliškem grobišču, si moral plačati sto tolarjev — za takrat ogromno vsoto, ki je pa zato tudi pomagala in zalegla. Ljubljanski škof izroči svojemu rodnemu bratu škofovski fevd, posestvo, katero donaša 1000 letnih zlatnikov, v dosmrtni najem za 200 letnih zlatnikov, mu torej iz cerkvenega premoženja daruje 800 zlatnikov letno do smrti. Obe poročili, namreč o prodaji spiritualij kakor o oddaji cerkvenega premoženja sta zbudili v Rimu nemilo pozornost in veliko nevoljo.

Iz Radovljice poroča vizitator v Rim, da se škof sploh ni brigal, kako žive njegovi župniki, marveč je trpel, da imajo vsak svojo priležnico, s katero žive na koruzi in imajo kopico dece pri sebi. Župniki so obenem gostilničarji, tudi mesarji. Za krst jim moraš plačati in za poslednje olje, a pravilne listine o vstoličenju v župnijo nima sploh noben župnik, marveč jim škof te listine ne da, da jih more zato vedno tudi spoditi od župnije, ki ni bila redno podeljena. S tem jih drži škof vse na uzdi, da so poslušni in da se mu ne upro v nobenem oziru. Redno mu odračunavajo del svojih dohodkov. Zato pa škof ne vpraša, kakšne vrste in odkod so ti dohodki, trpi ne le konkubinate, marveč kupčijo s spiritualijami in vsako drugačno zlorabo cerkvenega premoženja, verskih obredov, ritualnih posod, oblek itd., ter svojim duhovnikom vse izpregleda. Edina vez med njimi je dobičkarski interes.

Posebno poglavje je razmerje Tomaža škofa do — lastne sestre Urše, ki je sicer omožena, vendar je ona ..... Tomaževa ljubica in priležnica. Papeški nuncij Porzia je že skazal škofu, da mora to sestro odstraniti iz škofijskega dvorca, ker se je nad njunim notornim skupnim življenjem vse skandaliziralo, in je škofu zabranil, da bi zopet sprejel sestro k sebi, pod kaznijo ekskomunikacije latae sententiae. Toda vizitator poroča, da je škof to nuncijevo zabrano izigral, in da "gre Mohamed k gori." Sestro je namreč spravil škof v Kamnik, z njenim možem vred in hodil vsak mesec trikrat k njej v vas, vsakokrat je ostal pri njej 3 do 4 dni na obisku, "con scandalo universale sino ne' contadini," v obče pohujšanje, segajoče celo med seljaški narod, kajti "egli abbia commercio carnale con lei", in ona vlada nad vladikovino tiranično, in sicer v posvetovalnih in v verskih zadevah.

Vizitator poroča dalje o proštu Gašperju Freudenschussu iz Ljubljane, kuratu cerkve sv. Martina pri Kranju, kateri "abbi deflorate due sorelle carnali," ima konkubino, defl. una ragazza di 10 anni, in je imel tudi una monaca di Lich (iz Loke). Iz ljubljanske proštije je bil pregnan radi "slabega življenja", pa mu je škof dal šmartinsko faro. Pri Št. Lenartu v Kropi je našel vizitator župnika Jerneja Kumarja, 30 let oženjenega, s sedmero dece, poročil ju je neki duhovnik, a vizitator sumi, da je to bil luterš. predikant. Pri sv. Petru pa je 77 letni župnik Peter Šubelj (Schobel), ki že dve leti ni bral maše, 30 let že živi s priležnico, pa ne vedno z isto, marveč s prvo 16 let, petero dece; z drugo 13 let, četvero dece, s tretjo eno leto, et usava ancora carnalmente due volte la settimana. Kamniškega arhidiakona Boštjana Trbuhana pa vizitator pohvali, da je pošten, neoporečen in pravoveren. Toda pri nadaljevanju vizitacije odkrije vizitator nove pregrehe: "Vsak dan najdem važnejše stvari, kajti razen priležnic z deco, kar je že najbolj vsakdanje, se tudi prodajajo sakramenti, in šmihelski župnik Filip Marsica puška, da umro novorojenčki brez krsta, ker starši radi uboštva niso mogli za krst plačati, je deca ostala nekrščena." Zahteva pa ta župnik od kmeta na krst "due Ungari", dve križevači. Spoved pa so pri njem tako odpravili, da je vernik enostavno povedal: Boga sem žalil, obžalujem, Filip ga je pa odvezal. V konkubinatu živi ta župnik že 30 let. Škof mu daje potuho, celo proti vizitatorju.

V Gradišču pri Moravčah je kovač, ki zbira denar in ima privide svete Trojice, Barbare in drugih. Vizitator naperi proti njemu proces in mu zapleni vse zbrane mile darove, ki tvorijo že znatno vsoto. V Ljubljani so duhovniki pokritih glav prenašali 'najsvetejši'. Heretika je dal škof pokopati v blagoslovljeni zemlji za nagrado 3 goldinarjev. Na Dolenjskem je našel vizitator le dva duhovna brez priležnic, "toda ni čuda, ker je glava smrdljiva," ribniški arhidiakon ima tri obenem, duhovniki niso trdni v veri, nekateri obhajajo sebe in druge sub utraque, drugi bero samo mašo brez daritve. Neki frančiškan ima tudi babnico, deca njuna, pa skače po cerkvi v majhnih kutah, v Novem mestu in v Krškem je slično, pri "Uskokih" je pa našel druge vrste svečenike, ki so razkolniki, nimajo povzdigovanja, obhajajo deco in pa . . . njihov poklic je tatvina, ker so zelo revni.

Omeniti treba še, da je v Ljubljani vrsta uglednih meščanov, ki bi se vrnili v naročje cerkve in bi več ne vlekli s protestanti, če bi škof in njegovi živeli drugače, in frančiškani so v stikih s temi nezadovoljneži in tudi proti škofu. Rim svetuje vizitatorju, naj vernike in malkontente potrdi v veri in trdnosti in stori vse, kar je v interesu cerkve. Vizitator se pa opetovano vrača na poročilo o škofovi sestri in njenem pohujšljivem ljubavnem razmerju, o njenem gospostvu in pa o velikem grehu, da je škof njej in še bratu darovai vsakemu po eno graščino.

Vizitatorjeva pisma so velezanimiva kulturna slika takratne Slovenije, njenega ubogega ljudstva in njegovih samopašnih gospodarjev. Duhovščina koruptna, nevedna, nemoralna, škof sam glava nemoralnosti, samopašnost in prodaja spiritualij je naglavna obča pojava. Naglasiti je treba, da so to razmere, kakršne so pred reformacijo bile obče. Pri nas pa so se utrdile, ko je s Trubarjem započeta reformacija bila že premagana in ko je 30 let poprej tudi podlegel uporni slovenski kmet. Sedaj je nastopila istočasna radikalna protireformacija, brezobzirno gospostvo plemstva in obenem strašna moralna gniloba duhovščine. S to doto obremenjeni smo stopili v 17. stoletje in živeli v njem. Takrat nam je bil udarjen žig največjega ponižanja, takrat smo bili dejansko raznarodeni. Dvesto let od zmage nad upornim kmetom do francoske revolucije je vek našega najglobljega narodnega ponižanja. Takrat so se postavili temelji slovenskega klerikalizma, takrat se je oblikovala tradicionalna duša ponižanega slovenstva — premisa za vse neuspehe, ki so sledili vkljub naporom. Teh dveh vekov do danes še nismo preboleli.

Kanalska eksplozija v New Yorku.

New York. — V glavnem kanalu, katerega premer znaša sedem in pol čevlja in ki se izteka v reko Hudson pod mestnim pomolom pri 129. cesti, je v pondeljek popoldne eksplodiral plin. V okrožju treh blokov je vrglo vse kanalske pokrove visoko v zrak in na mimoidoče ljudi, avtomobile in poulične kare se je usula toča kamenja in druge navlake. Eksplozija je pretresla številna poslopja v bližini, zvila tračnice na dveh železniških progah ter je napravila precej škode na premoženju. Takoj po eksploziji je začelo goreti na pomolu in gasilci so imeli več ur trdega dela, da so požar pogasili.

Robert Meehan je ob času eksplozije stal baš na nekem pokrovu. Vrglo ga je dvajset čevljev visoko in pri padcu mu je bila lobanja prebita. Odpeljali so ga težko ranjenega v bližnjo bolnico. Razen njega je bilo ranjenih še deset oseb, vendar med temi nobena nevarno.

NA STANOVANJE

sprejmemo Slovence ali Hrvate, samo za spat, čiste sobe po zmerni ceni. Oglasite se pri: Jacob Krek, 1829 Blue Island Ave., Chicago, Ill. Tel. Canal 3515.

(Adv.)

BODITE PRIPRAVLJENI

za vse slučaje in imejte v zalogi "Severova zdravila," kakor jih ima Mr. Charles W. Prokopiak, 5626 Tarnow ave., Detroit, Mich., ki nam piše: "Severova Esorka je čudovito odvajalno sredstvo za želodec. Ko sem nekaj časa užival to zdravilo, imam sedaj dober tek in želodec vse prebavi, karkoli jem." Severova Esorka je priporočljiva za stare in oslabele ljudi. Edino dobrota prihaja od uživanja tega zdravila. Poskusite še danes eno steklenico. Dobi se v vseh lekarnah po $1.50 in 75c. W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. —(Adv.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Maj 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

ROTŠILDOVE GOSLI

Anton Čehov. Prevel K.
(KONEC.)

Na padarjevem obrazu je Jakov bral, da položaj ni dober in da bi nobeni praški ne pomagali. Čisto jasno mu je bilo, da Marfi ne more več pomagati nikdo in da bo gotovo umrla, če ne danes pa jutri. Prijel je padarja za rame, ga pogledal in mu zašepetal:

"Da, Maksim Nikolajevič, ampak spuščali ji boste kri, ne?"

"Nimam časa, nimam časa, prijatelj. Odpelji svojo staro ženo in bog s tabo."

"Storite mi to prijaznost," je prosil Jakov. "Če bi imela samo nered v trebuhu ali kako drugo zmešnjavo v drobu, bi ji že pomagali praški, ampak ona je prehlajena. V prehladu vendar vedno spuščate kri."

Toda padar je že poklical drugega bolnika in v sobo je prišla kmetica z malim dečkom.

"Pojdite!" je ukazal Jakovu z nevoljo.

"Vsaj pijavke poskušajte. Večno bom molil za vas."

Padar je izgubil potrpežljivost in zavpil:

"Nobene besede več!"

Tudi Jakov je izgubil potrpljenje in višnjev je postal obraz, toda rekel ni nobene. Prijel je Marfo pod pazduho in jo odpeljal iz bolnišnice. Kakorhitro jo je imel v kolesju, je jezno in z zaničevanjem pogledal na bolnišnico in rekel:

"Kakšen umetnik! Spuščal bi kri bogatašu, ubogemu človeku pa še pijavke ne da. Herod!"

Ko sta se pripeljala domov, je Marfa za trenutek postala pri peči. Bala se je, da bo Jakov začel tožiti o svojih izgubah, ako bo legla, in da jo bo žalil, če bo ležala in ne bo storila nobenega dela. Jakov pa jo je gledal z mučnostjo v svoji duši. Spomnil se je, da je jutri dan Janeza Krstnika in pojutrišnjem dan Nikolaja Čudodelnika, potem bo pa nedelja in za nedeljo pondeljek, torej štirje dnevi brez dela. Štirje dnevi bodo pretekli in nobenega dela ne bo mogel opraviti, Marfa pa bo gotovo umrla enkrat te dni. Krsto ji bo torej moral danes zbiti. Vzel je železni vatel, stopil k svoji ženi in vzel mero. Žena je legla, Jakov pa se je prekrižal in začel delati krsto.

Ko je dokončal krsto, je Bronca vzel svoj notes in svinčnik in zapisal med dolge vrsto izgub: "Krsta za Marfo Ivanovno — 2 rublja, 40 kopejk."

Vzdihnil je. Marfa je ves ta čas ležala z zaprtimi očmi. Proti večeru, ko se je mračilo, je poklicala svojega moža:

"Se spominjaš, Jakov?" je rekla in ga gledala veselo. "Se spominjaš, kako nama je bog dal pred petdesetimi leti dete z rumenimi lasmi. Ti in jaz sva takrat vsaki dan sedela pri reki . . . pod vrbo . . . in pela sva pesmi." Grenko se je zasmejala in dodala: "Dete je umrlo."

"To je vse domišljija," je rekel Jakov.

Pozneje je prišel duhovnik, ki je spravil Marfo z bogom in ji podal zakramente in poslednje olje. Marfa je mrmrala nerazumljive in pretrgane besede, proti jutru pa je umrla.

Stare sosede so jo umile, jo povile v rjuho in izpostavile njeno telo. Da ne bo treba plačati duhovnikom, je Jakov sam bral psalme; tudi za grob mu ni bilo treba plačati, ker stražnik pokopališča je bil njegov boter. Bajtarji so zastonj nosili krsto iz spoštovanja do umrle. Za krsto pa je stopal sprevod starih ženic, beračev in dveh pohabljencev. Vaščani ob cesti so se pobožno križali. In Jakov je bil zelo zadovoljen, da se je vse tako častno, redno in poceni završilo, ne da bi bil kdo prizadet. Ko je rekel Marfi poslednji pozdrav ob odprtem grobu, je pogladil krsto in si mislil: "Imenitno delo."

Toda ko se je vračal s pokopališča, ga je obšla neizmerna izmučenost. Ni se počutil dobro, mrzlično in težko je dihal in komaj se je držal pokonci. Njegova glava je bila polna nenavadnih misli. Zopet se je domislil, da ni nikdar sočustvoval z Marfo, nikdar je ni pobožal. Dvainpetdeset let, kar sta živela v koči, se je stegnilo daleč nazaj kakor večnost. In vendar v vsej tej večnosti ni nikoli mislil nanjo, nikdar se zanjo ni zmenil in je počenjal z njo, kakor bi bila pes ali mačka. In vendar je ona vsaki dan zakurila v peči, kuhala in pekla je za njega, nosila vodo, cepila drva, spala z njim na isti postelji in ko se je vračal pijan o svatovanj, je spoštljivo vzela njegove gosli in jih obesila na steno, njega pa spravila v posteljo. Vse to je opravljala tiho, z bojazljivim in skrbnim izrazom na obrazu. Zdaj šele je čutil, da bi jo pomiloval in ji kupil darilo, zdaj, ko je že prepozno.

Smehljajoč in priklanjajoč se je pristopil k Jakovu Rotšild.

"Gledal sem stric, kje ste," je rekel. "Mozes Iljič vam pošilja pozdrave in vas vabi, da takoj pridete k njemu."

Jakov se je čutil prizadetega, da bi jokal.

"Pojdite!" je opomnil in nadaljeval svojo pot.

"Vendar ne tako," je vzkliknil Rotšild ves zadet in hitel za njim. "Mozes Iljič bo užaljen! Takoj vas hoče."

Jakova je prešinil strah, ko je videl, kako Žid piha in mežika in se mu napenjajo žile na obrazu. Odvraten mu je bil tudi zeleni suknjič s črnimi prižami, ki ga je Rotšild nosil.

"Kaj misliš s tem, da greš za mano, česen?" je zaničljivo mrmral Jakov. "Proč odtod!"

Tudi Žida je vzelo, da je zavpil:

"Če se ne boš pobrigal in govoril malo vijudnejše, boš zletel čez ograjo."

"Izgini!" je rjul Jakov in hitel naprej s stisnjenimi pestmi. "Izpred oči, odpadek, ali pa bom stepel tvojo dušo iz kletega tvojega telesa! Jaz ne poznam miru z Židi."

Rotšild je bil tud od jeze. Počepnil je in zamahnil z rokama nad glavo, da se obvaruje udarcev, potem pa je zbežal, kot bi šlo za življenje in smrt, kar so ga nesle noge. Med begom je skakal in mahal z rokama; vidno je bilo, kako se mu zvija dolga brezmesna hrbtenica. Otročad na cesti se je zveselila dogodka in hitela za bežočim ter vpila: "Žid! Žid!" Psi so mu sledili z glasnim lajanjem. Nekdo se je zasmejal, drugi zažvižgal in psi so lajali glasneje in glasneje, nazadnje pa, najbrž je kak pes ugriznil Rotšilda, je bolesten in obupen krik prevpil vse.

Jakov je stopal dalje po zunanjih cestah trga, pocestni dečki pa so vpili za njim: "Bronca! Bronca!" S piskajočim glasom je sloka preletela okoli njega, race so z glasnim kvakanjem prekrižale cesto. Solnce je pripekalo in z vode so se iskrili valovi, da je bilo mučno zreti nanje. Jakov je stopal po stezi ob reki in opazoval postavno, rdečelično žensko, ki je stopila iz kopališča. Nedaleč od kopališča je sedela skupina dečkov, ki so lovili rake z mesom; ko so ga videli, so hudobno vpili za njim: "Bronca! Bronca!" V tem trenutku je vstala pred njim debela, stara vrba z veliko luknjo v deblu in krokarjevim gnezdom v sredi . . . V Jakovi glavi se je nenadoma zbudila misel na otroka z rumenimi lasmi, o katerem je govorila Marfa . . . Da, ista vrba je to, zelena, tiha, žalostna . . . Kako se je postarala, reva!

Sedel je pod vrbo in udal se je spominom. Na drugem bregu reke je bila sedaj poplavljena ravan, takrat pa je tam stal obsežen brezov gozd. Še daleč naprej, tam kjer je zdaj gričasta goličava, je v daljavi temnela smrekova šuma. Gori in doli po reki so plavali čolni. Zdaj pa je vse pusto in prazno; na drugem bregu stoji samo še ena osamljena breza, mlada in vitka kakor dekle, na reki pa so samo race in gosi. Zdi se, da so od tistih dni celo gosi postale manjše. Jakov je zaprl oči in v domišljiji je videl ploveti proti sebi nepregledno jato belih gosi.

Začel je misliti, kako da zadnjih štirideset ali petdeset let ni nikdar prišel blizu reke, ali če tudi je, ni nikdar tega opazil. Vendar je to lepa in vabljiva reka, ribe bi bil lahko lovil v nji in ribe prodajal trgovcem, uradnikom in upravniku železniške postaje. Denar bi bil naložil na banki, da bi mu ne bilo treba hoditi od hiše do hiše igrat na gosli; vsakdo bi mu plačal v denarju. Boljše bi bilo kakor izdelovati krste. Redil bi gosi, jih ubijal in pošiljal pozimi v Moskvo; samo na perju bi bil napravil najmanj deset rubljev na leto. Toda vsa leta je hrepenel in zdehal, storil pa ničesar. Kake izgube! Oh, kako izgube! In če bi bil delal vse to, lovil ribe, igral na gosli in redil gosi, koliko denarja bi si bil napravil! Toda niti sanjal ni nikoli o tem, življenje je preživel brez dobičkov, brez zadovoljstva, vse je prešlo, ne da bi se zavedel, nič ni ostalo. Pogled nazaj in ničesar drugega ni kot izgube, take izgube, da bi se človeku strdila kri, če bi mislil nanje. In kako bi človek ne mogel živeti brez takih izgub? Zakaj sta bila brezov in smrekov gozd posekana? Zakaj se nikdo ne posluži občinskega pašnika? Zakaj ljudje delajo prav to, kar bi ne smeli delati? Zakaj je vse svoje življenje jadikoval in stokal, stiskal pesti in žalil ženo. Zakaj je ustrahoval in napadel Žida? Zakaj, res, zakaj ljudje dražijo drug drugega in si napravljajo mirno življenje nemogoče. Vse to je tudi izguba, strašna izguba. Če bi ne bilo radi sovraštva in hudobije, bi ljudje imeli drug od drugega nešteviline dobičke.

Noč in dan je Jakov slišal šuštljanje vrbe, videl je ribe in mrtve gosi, Marfo z njenim profilom, ki je izgledal kakor glava ptice, ki je žejna in bi rada pila; bledi, pomilovanja vredni obraz Rotšilda in celo armado rilcev, ki mole iz teme in stokajo o izgubah. Premetaval se je na postelji s strani na drugo, petkrat je ponoči vstal in zagodel na gosli.

Zjutraj se je potrudil in šel v bolnišnico. Isti Maksim Nikolajevič mu je naročil, naj si obveže glavo z mrzlimi obkladki in dal mu je praškov. Po izrazu na padarjevem obrazu je Jakov spoznal, da je malo upanja in da mu nobeni praški ne bodo pomagali. Toda ko je stopal domov, je spoznal, da bi vsaj smrt prinesla dobiček; nič več bi ne bilo treba jesti, nič več piti in ne plačati davkov ali pa žaliti druge; in ko človek tako leži v grobu sto let, tisoč let, so dobički ogromni, nešteti. Življenje človeka je torej izguba in samo smrt dobiček. Vendar je tak zaključek, dasi popolnoma upravičen, grenka obsodba, kajti življenje je dano človeku samo enkrat, zakaj bi torej poteklo brez dobička?

Ni mu bilo žal, da bo moral umreti, ampak kakorhitro je prišel domov in videl svoje gosli, mu je upadel pogum in žalost je občutil. Gosli ne bo mogel vzeti s seboj v grob, osamljene bodo in isto se bo zgodilo z njimi kakor s samcato brezo ob reki. Vse na svetu je razpadlo in bo še razpadlo. Jakov je stopil k vratom kolibe in sedel na kamen ob pragu, gosli je pritisnil k ramenu. Še je mislil na življenje, polno gnilobe in polno izgub in zagodel je. Zvoki so zveneli tožeče in čustveno, solze so mu kapale po licih. In čimbolj je mislil, žalostnejša je bila pesem njegovih gosli.

Zapah je dvakrat zaškripal in v zveženih vratih se je pojavil Rotšild. Prvo polovico dvorišča je še pogumno prestopil, toda ko je videl Jakova, je postal, se zdrznil in očividno v strahu delal znamenja kakor bi hotel povedati s prsti, koliko je ura.

"Pridi, ne boj se!" je uljudno povabil Jakov in mu namignil. "Pridi!"

S pogledom nezaupnosti in strahu se je Rotšild pomaknil bližje in obstal par vatlov pred Jakovom.

"Ne tepi me, Jakov, saj ni moja krivda!" se je opravičeval in klanjal. "Mozes Iljič me je zopet poslal. 'Ne boj se,' je rekel. 'Pojdi k Jakovu in mu povej, da brez njega ne moremo gosti.' Poroka je v nedeljo. Šapovalova se bo omožila z bogatim tržanom . . . To bo prvovrstno svatovanje," je dodal Žid in pomežiknil na eno oko.

"Ne morem iti," je odvrnil Jakov in težko dihal. "Bolan sem, brat."

Zopet je prijel za lok, solze so mu pridrvele iz oči in padale na gosli. Rotšild je pazno poslušal, stal je ob strani z rokami vzbočenimi pod prsi. Nezaupni, bojazljivi izraz na njegovem obrazu se je polagoma spreminjal v izraz trpljenja in žalosti. Kakor trpinčen je povesil oči in zastokaj: "Jojjj!" Tudi po njegovih licih so padale solze in zdrkale na zeleni suknjič.

Ves dan je Jakov ležal v postelji in tugoval. Zvečer je prišel duhovnik, ga spovedal in ga vprašal, če ima kak poseben greh, ki bi se ga rad spovedal. Jakov je segel nazaj v pojemajoče spomine in se je spomnil nesrečnega Marfinega obraza in Židovega obupnega krika, ko je bil tepen kakor pes. S komaj slišnim glasom je prosil:

"Dajte gosli Rotšildu."

In zdaj vsakdo v trgu vpraša: "Kje je Rotšild dobil tako lepo zveneče gosli?" Ali jih je kupil, ali jih je ukradel . . . ali jih je dobil v zastavo. Že davno je opustil cvilečo svojo flavto in zdaj igra samo na gosli. Izpod njegovega loka prihajajo ravno tako tožeči glasovi kakor so prej iz flavte, toda ko skuša ponoviti zvoke, katere je izvajal Jakov, ko je sedel na kamnitem pragu svoje kolibe, so glasovi gosli tako trpko žalostni in polni tuge, da poslušalci jočejo, in Rotšild sam zastoka: "Jojjj!" . . . Toda ta nova pesem tako prija vsakemu v trgu, da bogati trgovci in uradniki nikdar ne pozabijo najeti Rotšilda, ko se zberejo h kaki družabni prireditvi. Celo prisilijo ga, da jim igra isto po desetkrat.

SVETNIK

Spisal Anton Fogazzaro.
Prevel Pastuškin.

(Dalje.)

"Prišli bi lahko tudi v drugo," je rekel. Marija je vzkliknila:

"Vi nekaj veste!" ter zaklicala doli:

"Noemi! est-ce vous?" (Noemi, ali sta vedve?)

Čisti Noemin glas je odgovoril:

"Quie, c'est nous!" (Da, medve sva.)

Zaslišal se je drug ženski glas, ki ji je rekel glasno:

"Kakšen otrok! Molčati bi morala!"

Marija je zagnala kratek vzklik radosti ter izginila, stekla je doli po zavitih stopnicah.

"Vi ste vedeli, profesor Dane?" je dejal Selva. Da, Dane je vedel, videl je bil v Rimu gospo Dessalle, s katero se je bil seznanil v njeni vili na Beneškem, v vili s Tiepolovimi freskami. Njen brat, gospod Karlino Dessalle, je bil ostal v Firenzah. Ona in gospodična d' Arxel sta hoteli presenetiti in sta mu prepovedali, da bi kaj raztrosil. Ime Dessalle je Selvi bliskoma priklicalo v spomin to, na kar prvi hip še pomislil ni, prisotnost don Klementa, sum, da je on izgineli ljubimec te gospe, nujnost, da zabrani srečanje, ki bi lahko bilo strahovito zanjo in zanj. Pogovor med njegovo ženo in patrom mu je bil seveda neznan. Medtem se je čulo, kako je Marija tekla po stezi navzdol in kako so se nato razlegli vzkliki in radostni pozdravi. Dane, vznemirjen radi predolgega bivanja na terasi, je predlagal, da bi šli doli. Te dve gospe sta se gotovo poslužili kočije, ki je prišla ponj! Tudi don Klemente je bil videti zelo nemiren. Selva se je podvizal ter ga, zatajujoč lastno razburjenost, prijel pod pazduho.

"Če ne marate gospodne nadlege," je rekel, "pojdite urno z mano, pokažem vam, kako se po visoki stezi pride doli mimo hišice." Pater je bil videti zelo zadovoljen, odšla sta v veliki naglici, benediktinec celo brez pozdrava.

"Pa je tudi pozno," je rekel. "Obljubil sem opatu, ko sem prosil dovoljenja, da se vrnem o pol desetih."

Odhitela sta zelo urno doli po zavitih stopnicah; a ko sta spodaj dospela na ograjek z robinijami, je Jeanne Dessalle stopila nanj od druge strani v družbi Marije in Noemi.

Pod robinijami ni bilo tako temno, da bi Marija v dveh sencah, ki sta odhajali iz njene hiše, ne bila mogla spoznati svojega moža in don Klementa. Ona, ki je zraven Jeanne stopala pred svojo sestro, je urno zaokrenila in obrnila tudi svojo tovarišico na desno proti mali hišici, ki tvori prizidek vile in je obrnjena z zadnjo stranjo proti njej. Selva je, videč, kaj je ukrenila njegova žena, nagloma šepetnil patru:

"Stopajte naravnost, hitro!"

A bilo je zaman.

Bilo je zaman, ker je Noemi, čudeč se, da je videla sestro kreniti na desno, obstala in zaklicala:

"Kam gresta?" in don Klemente se je, morebiti ker je zagledal to žensko postavo na stezi, namesto da bi šel naprej in navzdol, vrnil iskat vrtnarja, ki ga je čakal v najtemnejšem kotu ograjka, kjer se stran hiše sreča s hribom. Poklical je: "Benedetto!" ter se obrnil k Selvi: "Če bi mu vi hoteli pokazati njivico?" Ivan je odgovoril: "Ob tej uri?" dočim je njegova žena rekla tiho Noemi: "To so tujci, ki odhajajo, pustimo jih naprej, ostanimo tu pri hišici." Obenem ji je tako odločno pokimala z glavo, da je gospa Dessalle to opazila in mislila koj na kako skrivnost.

"Zakaj?" je rekla. "Ali so nevarni?" In zategnila je korak. Noemi pa, ki je razumela sestrino namero, a ne njenih skritih razlogov, jo je hitela preveč vneto ubogati, objela je obe tovarišici okrog telesa ter ju potisnila proti hišici. Jeanne Dessalle je naredila instinktivno kretnjo upora, obrnila se je, kot bi trenil, rekoč: "Kaj delaš?" zagledala je Selvo, ki jim je prihajal nasproti ter razprostrši roke urno pozdravil, kakor bi hotel skriti don Klementa, ki je šel naglo, z vrtnarjem za seboj, v razdalji petih korakov mimo Jeanne in krenil po hribu navzdol.

Noemi, ki se je bila ob pozdravu svojega svaka tudi obrnila, je stekla ga objemat. Medtem je bil Selva zelo zadovoljen, ker je videl, da je don Klemente ušel srečanju. Oprostil se je Noeminega objema in ponudil roko Jeanne, ki vsa zasanjana tega ni opazila ter je mrmrala nekaj nerazumljivega v pozdrav. V tem hipu so odhajali iz vile Dane, Marinier, Fare, di Leyni in pater Salvati. Zakonca Selva sta jim šla nasproti in pustila Noemi in gospo Dessalle čakati ob strani. Poslovilni pozdravi so bili precej dolgi. Dane je želel pozdraviti tudi gospo Dessalle. Marija je ni opazila več, kjer jo je bila pustila, domnevala je, da sta ona in Noemi šli za njihovimi hrbti naokrog v hišo, obljubila je, da sporoči profesorjeve pozdrave. Ko je končno vsa petorica v Ivanovem spremstvu odšla navzdol, se je začul Noemin klic:

"Marija!"

Poseben poudarek v sestrinem glasu je tej povedal, da se je moralo nekaj zgoditi. Stekla je tja; gospa Dessalle je v kotu, ki ga je pred petimi minutami zapustil vrtnar iz samostana Santa Scolastica, sedela na butari drv in ponavljala s slabotnim glasom: "Nič, nič, zdaj pojdimo, zdaj pojdimo!" Noemi je vsa trepetajoča povedala, da je prijateljica naenkrat, dočim so se oni gospodje razgovarjali, začutila slabost in da se je njej komaj posrečilo, zavleči jo do one butare drv.

"Pojdimo, pojdimo," je ponovila Jeanne ter se trudila, da bi vstala, podprta od onih dveh, se je vlekla do vhoda vile, sedla na stopnico in čakala malo vode, ki jo je nato komaj pokusila. Drugega ni marala in se je hitro toliko opomogla, da je lahko šla počasi gori po stopnicah. Kadarkoli se je ustavila, se je opravičevala ter se smehljala. Toda dekla, ki je s hrbtom naprej nosila luč pred njimi, bi bila kmalu sama padla v omedlevico, videč njene preplašene oči, brezkrvne ustnice in strašno bledost. Povedli sta jo na blazinjak v salončku in tam je mogla po kratkem, tihem odpočitku z zaprtimi očmi povedati gospe Selva, smehljajoč se še vedno, da so to učinki malokrvnosti in da jih je vajena. Noemi in Marija sta govorili tiho med seboj. Jeanne je slišala besedo v "postelj" in je prikimala s hvaležnim pogledom. Marija je bila pripravila zanjo in za Noemi najboljšo sobo malega stanovanja, sobo v kotu nasproti Ivanovi delovni sobici, na drugi strani hodnika. Dočim se je Jeanne ob Noemini roki mukoma namerjala tja, se je vrnil Selva, ki je bil spremljal prijatelje do železne ograje. Njegova žena je začula njegov korak na stopnicah, šla mu je nasproti ter ga ustavila. Govorila sta v temi, potihoma. To je bil torej on; ali kako ga je spoznala? Ej, Ivan je pač skušal stopiti v nevarnem trenutku med gospo in don Klementa, tudi pater je skoro tekel mimo, toda on je zasumil takoj, ker mu gospa Dessalle na njegov pozdrav še odgovorila ni, ni mu pomolila roke, obstala je kakor kip. Tudi pater je bil videti zelo nemiren, ko je slišal na terasi, da je dospela gospa Dessalle; nato je izrazil živo željo, da bi se ji ognil; vendar je pokazal, da samega sebe zelo obvlada. Ah da, zelo obvlada samega sebe! To je bila tudi sodba Marije, ki je povedala svoj pogovor z njim tam doli pod stopnicami. Mož in žena sta šla počasi navzgor, prevzeta od te nenavadne žaloigre, od smrtne bolesti uboge ženske, od strašnega vtisa, ki ga je moral po vsem tem zadobiti on, od noči, ki je čakala njo in njega, razmišljajoča, kaj se zgodi jutri, kaj napravi on, kaj ukrene ona.

(Dalje prihodnjič.)

NAŠ ZASTOPNIK

Thom Celik, član dr. št. 21 S. N. P. J. iz Pueblo, Colo., potuje sedaj v državi Colorado. Upravništvo ga toplo priporoča rojakom in še posebno naročnikom, da mu gredo na roke in pomagajo pri agitaciji za list Prosveta in pri prodaji knjig Književne matice S. N. P. J.

Philip Godina, uprav.

NA PRODAJ RESTAVRANT

45 sedežev; 5 sob za stanovanje zadej. Najemnina $50.00 mesečno. "Lease" za 4 leta. Restavrant dela 6 dni v tednu, v nedeljo zaprt in se nahaja v tovarniškem okraju. Prinaša $300.00 čistih dohodkov mesečno. Proda se vsled smrti. Oglasite se pri lastniku na: 3071 Broad st., vogal 31. ulice. Tel. Lafayette 6824. Chicago, Ill.

PRODA SE DVE STAVBIŠČI (LOTI)

po zmerni ceni. Vsaka meri 50x125 in so v Newton Falls, O. Za nadaljna pojasnila vprašajte pri: John Nagode, P. O. Box 21, Strabane, Pa.—(Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kvasi, sladkor in vse druge potrebščine. Postrežemo ti pa prepričamo, da je doma pri sebi kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, slaščičarjem in v splošno dajemo lepe dame primerno popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA